

نهی از منکر و تحولات جدید اسلامی و جامعه مدنی ایران؛ نقد دیدگاه مایکل کوک

چکیده محتوایی

بیان مدعا (استاد جعفریپیشه):

از نگاه مایکل کوک، دو شرط خطر و اذن امام(ع) از شرایط امر به معروف در دوران جدید توسط فقیهان بازسازی شده است؛ در حالیکه بازسازی در میان نیست، بلکه براساس مبانی فقهای امامیه، تفسیر و تحلیلی در مورد این شروط ارائه شده است که مطابق اندیشه امامیه بوده است. در مقام مقایسه اندیشه امامیه و سنیان لازم است توجه جدی به مبانی فکری و اجتهادی هر یک شود و سر تفاوت این دو خط فکری را در آن مبانی، از جمله انسداد باب اجتهاد در نزد سنیان و گشوده بودن مسیر اجتهاد در اندیشه شیعی امامیه جستجو کرد.

در تحلیل امر به معروف و نهی از منکر به ویژه جایگاه آن در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران توجه به این نکته مهم است که این فریضه ابزار نظارت مردم بر نهاد قدرت است نه ابزار قدرت حاکمان. در بحث جامعه مدنی و جامعه اسلامی راهبرد مهمی را نویسنده پیش روی غرب، برای برگشت ایران به جامعه شیعی مدنی غربی ارائه می‌دهد، این راهبرد گذشته از اینکه تهافت با اهداف اولیه شیعی کتاب دارد؛ راهبردی در جهت نفوذ غرب است و به نظر نمی‌رسد چندان با موفقیت توأم گردد.

ناقد اول (دکتر رهدار):

برخی از استانداردهای مقاله علمی پژوهشی در مقاله مراعات نشده است؛ دیدگاه مایکل کوک شفاف نیامده است، باید بر روی برخی از کلید واژه‌ها تأکید بیشتری میشد، مثل تسلیم گرای سیاسی و سه بعدی بودن امر به معروف و ابزاری بودن امر به معروف و حریم خصوصی بقیه مباحث حاشیه ای است؛ جامعه مدنی در اندیشه اسلامی و جامعه غربی و نسبت آن به امر به معروف باید پرداخته می‌شد؛ روش شناسی بحث مهم و مفید بود مثل نقد تقلیل بحث به یک نظر غیر مهم؛ غفلت شده که نویسنده از یک نظریه مشترک بین شیعه و سنی بحث می‌کند، نباید ما به این تفاوت صحنه بگذاریم، دوگانه اسلام و غرب مطرح است نه امامیه و غیر امامیه؛ نحوه ارجاع و بهره‌گیری از منابع شیعی برای نقد کامل نیست و بسیاری از کتاب های شیعی می‌توانست مورد استفاده قرار گیرد.

ناقد دوم (دکتر قیومی):

مؤلفه های مفهومی باید شفاف می‌شد و این نقص موجب نارسایی مقاله شده است؛ نیت خوانی شده است و به اصل نظریه باید پرداخته شود؛ ایشان مشکل را در مدرنیته دیده و حل آن را در سنت جستجو می‌کند و این اهمیت دارد هر چند تعلق خاطر به اسلام نداشته باشد؛ روش ایشان پدیدار شناسانه است و لذا گزارش های قوی دارد؛ ما باید به همان روش پدیدار شناسانه نقد کنیم و ایشان نمی‌تواند مثل فقیه به بحث بپردازد؛ ایشان با روش خودش فکر می‌کند که اسلام می‌خواهد پلیس بیرونی را به درون بکشاند.